

Håkon Oen, Miljødirektoratet

Miljøfyrtårn – Sertifisørsamling 20.9.17

Hva er viktig for sertifisørene å ha oppmerksomhet mot

Kort CV - Håkon Oen

Miljøledelse – systemer

Miljøtilsyn i virksomheter og i miljøsertifiserte virksomheter

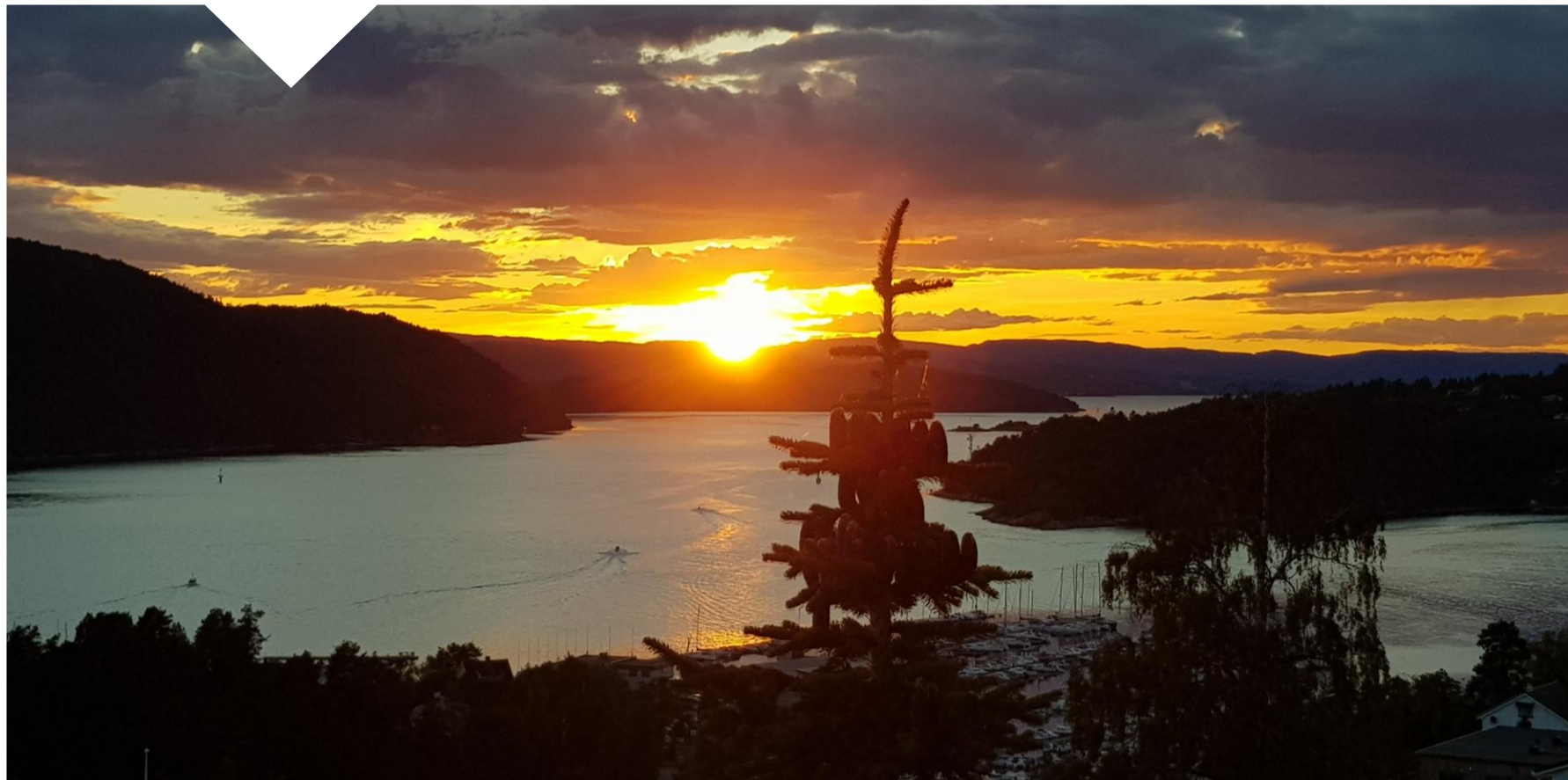
Myndighetenes miljøtilsyn i år og de neste årene

Internkontrollen – hva må vektlegges

Oppsummering og spørsmål

Håkon Oen – kort CV

- Sivilingeniør i organisk/analytisk kjemi fra NTH (-77)
- Arbeidserfaring: NTH, NLH, Vinmonopolets lab., Standard Norge, NIVA (ledet Solbergstrand marine forskningsstasjon 8 år)
- 20 år i SFT/Klima- og forurensningsdirektoratet/
Miljødirektoratet
- Tilsyn i landbasert industri, Miljøledelse (EMAS, ISO 14001), Farlig avfall prosjekter i Arkangelsk fylke (Russland), Fagforening (ledet Akademikerne i SFT i 8 år)

Environmental Management Systems

ISO - 14001:2015	EMAS (Environmental Management and Audit Scheme)	IK (Internal Control System)	Mijøfyrtårn
International Voluntary	Europe only (in latest regulation organizations outside EU can register) Voluntary	Norway only Mandatory	Norway only Voluntary
External environment only	External environment only	Covers health, environment and safety	External and internal env.
Obligates continual improvement and risk management	Obligates continual improvment	Main goal is to comply with laws and regulations	Specific requirements Law-regulations (IK)
No demand on publishing of data	Demands publishing of data, reports etc.	Data available on demand	
Demands on organization and practice	Demands on organization and practice	Demands on employees Participation during introduction and practice	Reporting (internal and external) Register on web
	Public register (BR + Kommisjonen)		

Miljøfyrtårn

- Anerkjennelse underveis fra Kommisjonen/medlemslandene etter art. 45 i EMAS-forordningen
- Hva det innebærer? bl.a. at ledelsessystemet aksepteres som fullverdig miljøledesessystem ved offentlige innkjøp

Anerkjennelsen (forslaget fra Kommisjonen er ute hos medlemsl for kom.

These parts can therefore be considered as equivalent with the corresponding EMAS requirements:

- Commitment and engagement of top management;
- Establishing an environmental policy;
- Objectives and environmental programme established to assure continuous improvement;
- Organizational structure, training, and employee involvement;
- Documentation requirements;
- Operational control
- Emergency Preparedness and response;
- Checking, internal audit and corrective action;
- Management Review

Anerkjennelsen (forslaget fra Kommisjonen) forts

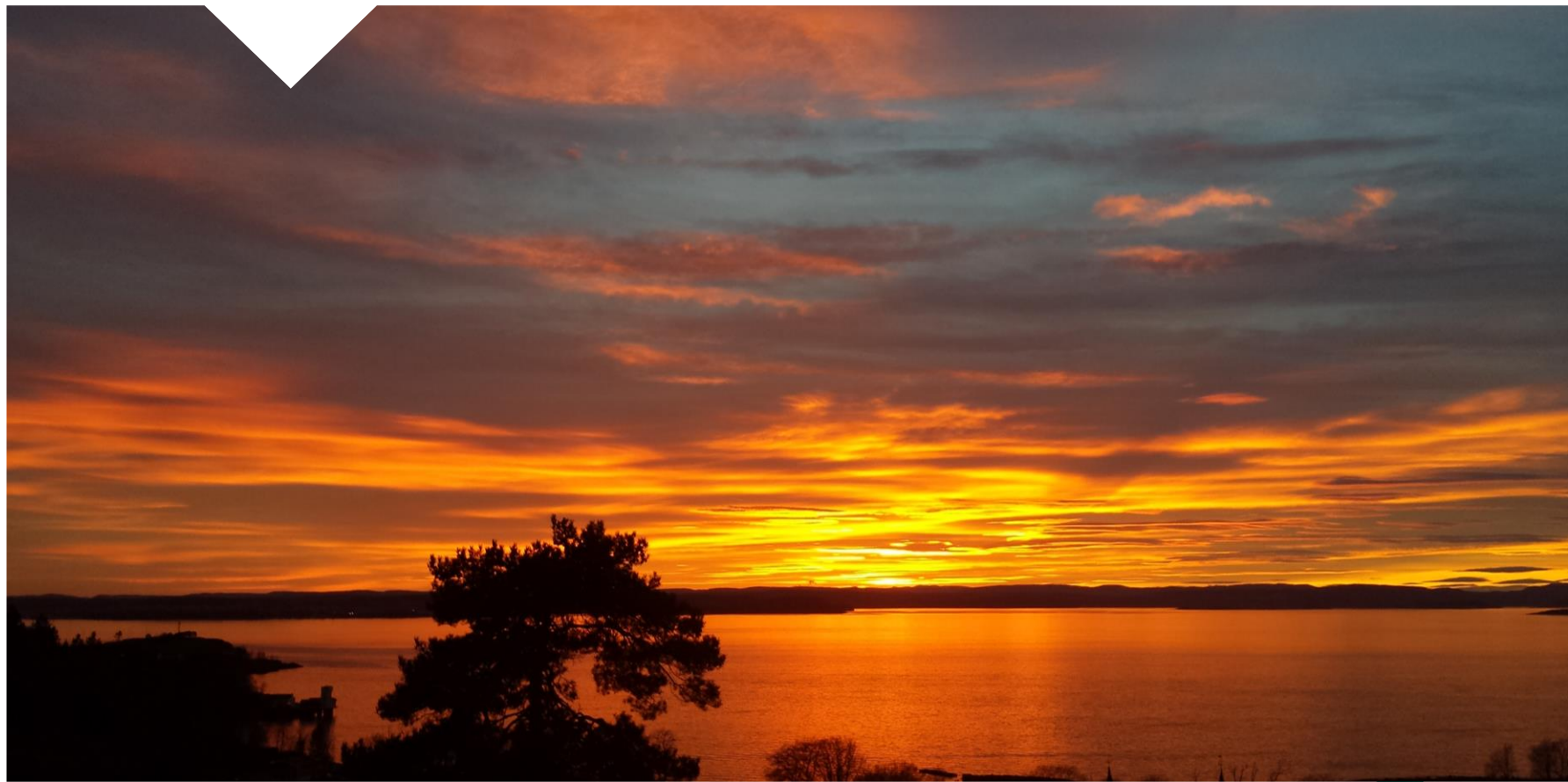
The following parts of the Eco-Lighthouse as partly matching the corresponding EMAS requirements:

- Establishing an Environmental Review - preliminary analysis;
- Ensure legal compliance
- Communication (internal and external);

The requirements of Eco-Lighthouse regarding accreditation or licencing for the certification bodies as partially matching the corresponding EMAS requirements.

Miljøfyrtårn

- Har ikke tredjeparts overvåking (akkreditert system) slik som ISO og EMAS
- Viktig at Stiftelsen gjør observasjon av sertifisørene, hvordan disse løser oppgavene og gir dem tilbakemeldinger
- Viktig å få til enhetlig gjennomføring av sertifiseringsprosessene og at miljøfyrtårnsertifikatet har samme «innhold» over hele landet

Myndighetenes miljøtilsyn

- Miljødirektoratet og Fylkesmannen gjennomfører tilsyn i landbasert industri (inspeksjoner og revisjoner)
- Miljødirektoratet driver i også storulykketilsyn (sammen med øvrige storulykkemyndigheter), kjemikalie- og produkttilsyn (produsenter, importører, forhandlere, detaljhandel), kvotetilsyn (klimakvoter) og offshore-tilsyn
- Produkttilsyn omfatter også stikkprøver og analyser
- Tilsynet er mest mulig risikobasert, noe som betyr at der vi anser risikoen er størst gjennomføres det oftest tilsyn

Miljømyndighetenes tilsyn forts.

Grunnlaget for myndighetenes tilsyn er:

- Tillatelser (enkeltvedtak) fra Miljødirektoratet og Fylkesmannen
- Lover og forskrifter (forurensnings-, produktkontrolloven, klimakvoteloven)
- forurensnings-, produkt-, lk-, avfalls-, storulykke- og klimakvoteforskriften)

Tilsyn i miljøsertifiserte virksomheter

- I Miljødirektoratets database Forurensning registreres om en virksomhet er ISO-14001 eller EMAS virksomhet. På denne måten har vi muligheter å se om de er færre tilsynsfunn (avvik og anmerkninger) i slike virksomheter i forhold til ikke sertifiserte
- En gjennomgang som ble utført i 2010 for perioden 2000 til 2010 viste at snittet var ca 0,5 til 1,0 færre avvik i slike virksomheter enn ikke sertifiserte, men det er lite tallmateriale, særlig for EMAS virksomheter (ca. 8 kontroller); ISO 14001 ca. 204 kontroller
- Vi har ingen ordning for registrering av virksomheter med Miljøfyrtårnsertifikater

Funn i miljøsertifiserte virksomheter

Mye av det samme mangler vi finner i øvrige virksomheter:

- farlig avfall håndtering (gjenganger)
- utslipp/utslippskontroll vann og luft
- miljørisikoanalyser/handlingsplaner/manglende oppfølging
- kjemikalielagring/merking/datablader/innmelding til PR

Annet

- styringsdokumenter (IK)
- deponier

Funn i Miljøfyrtårn virksomheter

Få tilsyn i slike virksomheter

Kan være aktuelt innen produktområdet (importører, forhandlere, engrosledd ol., f.eks er Princess kjedens butikker Miljøfyrtårn. Vi har utført tilsyn på hovedkontoret
OBS!

Viktig at sertifisørene setter seg inn i fagregelverket i tillegg til IK-forskriften i virksomheter de skal sertifisere (se sidene om IK senere)

Tilsyn i Miljøsertifiserte virksomheter forts

- Vi driver lite tilsyn i virksomheter med Miljøfyrtårnsertifikat.
- Mest relevant på produktområdet (importører, forhandlere)
- Assisterer Norsk akkreditering som tekniske eksperter når de gjør observasjonsrevisjoner og akkrediteringsfornyning av sertifiseringsorganer for ISO og EMAS og gir tilbakemeldinger om hva vi ser disse kan gjøre bedre.

Miljødirektoratets og Fylkesmannens tilsyn.

Typer tilsyn:

- **Fylkesmannsaksjoner** (Fylkesm. gjennomfører, Miljødir. tilrettelegger og bistår): Eksempler: Akvakultur, Midlertidig anleggsarbeid, Avfallsplaner i havner, Kommune-tilsyn (kommunens myndighetsutøvelse), Mottaksanlegg farlig avfall
- **Gjennomgående temaer:** Energiledelse, farlig avfall håndtering, REACH krav, fluorholdige gasser, utslipp til luft og vann

Miljødirektoratets tilsyn forts

- **Industritilsyn** (aksjonsrettet): metallverk, tankanlegg, bensindamp, «Sorte får»
- **Storulykketilsyn** (tema varierer fra år til år; 2017 har miljø- og sikkerhetskritisk vedlikehold)
- **Kvotetilsyn** (stikkprøver i kvotepliktige virksomheter som er gjennomgått av tredjepart)
- **Offshoretilsyn**: Ulike tema fra år til år. Oljeholdig vann, kjemikalier, miljørisiko og beredskap, utslipp, energistyring

Miljødirektoratets tilsyn forts

Avfallstilsyn:

- Behandlingsanlegg farlig avfall/offshoreavfall
- Grensekryssende avfallsforsendelser - avfallsmeglere
- Returselskaper EE-avfall
- Retursystem for spillolje

Miljødirektoratets tilsyn forts

Produkter:

- Leketøy og småbarnsprodukter (merking, mottakskontroll, lyd, innhold av forbudte stoffer, avfallshåndtering)
- Tekstiler (myknere, fargestoffer, perfluorerte stoffer, seksverdig krom, formaldehyd, flammehemmere, biocider)
- EE-produkter (CE-merking, mottakskontroll, kjemiske stoffer, avfallshåndtering)
- Forbudte stoffer i produkter jf. REACH vedlegg XVII

Miljødirektoratets tilsyn forts

Arter og mangfold:

- F. eks tømmer og treprodukter, handel med truede arter av vill flora og fauna, omsetning av ulovlig genmodifiserte organismer)
- import og utsetting av fremmede organismer (forskr. om fremmende organismer fra jan 2016 (mørk jordhumle)
- Utplanting av uønskede treslag

Miljødirektoratets tilsyn forts

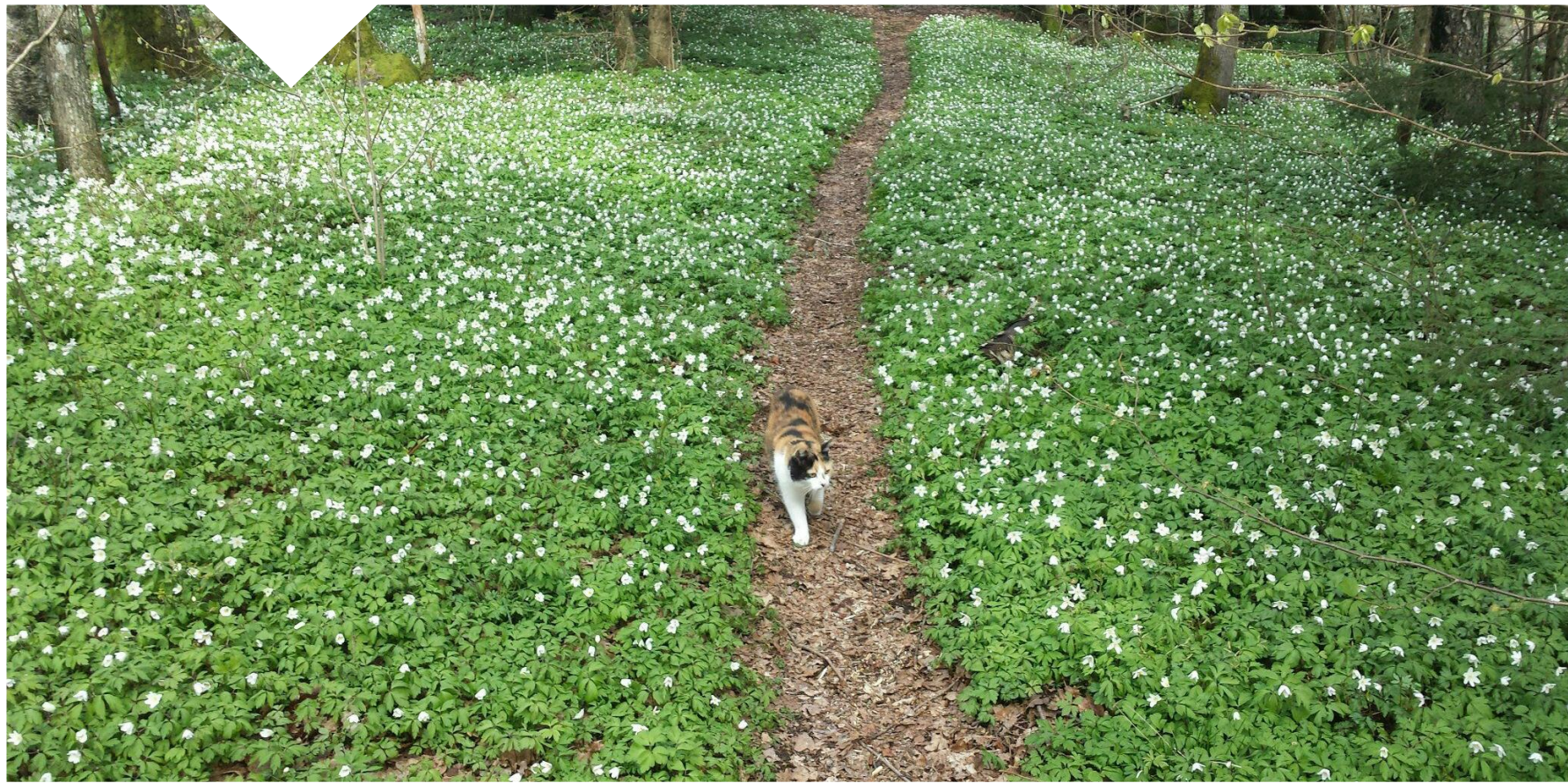
Kjemikalier:

- Deklarering til Produktregisteret
- CLP-krav (overgangsordning slutt 1. juli 2017)
- Registreringsplikten i REACH
- Biocider (mus- og rottemidler, insektmidler med DEET)
- Netthandel (merking jf. CLP) og div bransjer/produktgrupper (interiørprod., hobbyprod., kjemikalier til jakt/fiske)

Miljødirektoratets tilsyn forts

Annet

- Forurensset sjøbunn og grunn - opprydning
- Skytefelt - opprydning
- PFAS flyplasser - opprydning
- Saneringskjemikalier ved oljesøl/opprydning
- Kildesporing
- Fellesaksjon HMS-etatene

IK-forskriften. Hvordan skal virksomhetene håndheve denne?

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, 1997, siste revisjon mai 2012. Obligatorisk for alle virksomheter med mer enn en ansatt.
- I tillegg til gjennomgang av hvordan virksomhetene oppfyller Miljøfyrtårns generelle- og bransjekriterier, er håndheving av IK-forskriften svært viktig å ha fokus på.
- Håndhevelse av IK forskriften skal gi virksomhetene et styringssystem som gjør at de vet hvilke reguleringer de omfattes av og hvordan de skal sikre seg at de jobber lovlig og oppnår kontinuerlig forbedring.
- Hvordan myndighetene forventer at virksomheter skal etterleve IK-forskriften?

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Grunnleggende

- Virksomhetene skal i sitt HMS-arbeid vurdere risiko, planlegge og prioritere nødvendige tiltak, og følge opp tiltakenes effekt
- Myndighetenes tilsyn skal bidra til å fastslå om de systematiske tiltakene er fullt ut dekkende for virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse, og at det utøves HMS-aktiviteter som samlet sett ivaretar kravene til helse, miljø og sikkerhet

Håndhevelse av IK-forskriften forts

- Kravene i IK-forskriften må alltid sees i sammenheng med krav i det enkelte **fagregelverk**. Dette prinsippet må tas i betraktning ved vurdering av tilstanden i virksomhetene opp mot det enkelte punkt i § 5, 2. ledd i IK-forskriften
- Det systematiske HMS-arbeidet må alltid tilpasses den enkelte virksomhets aktivitets- og risikonivå.

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Nærmere om § 5, 2. ledd (krav til internkontroll i virksomheten)

Pkt 1

- *”...sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten...”*
- Alle relevante lover og forskrifter eller relevante deler skal være tilgjengelige, fysisk eller elektronisk. Dersom lover/forskrifter kun er tilgjengelige på nett, må det sikres nødvendig tilgjengelighet og dataopplæring for personell som i sin funksjon aktivt må bruke regelverket
- ansvar for registrering og formidling til organisasjonen i forbindelse med endringer og fortolkning av regelverket må klargjøres

Håndhevelse av IK-forskriften forts

- Reguleringsene som virksomheten pålegges, vil også måtte gjenfinnes i dens HMS-aktiviteter. Dette bør virksomheten kunne synliggjøre i form av hensiktsmessig dokumentasjon og aktiviteter ut fra risikonivå og behov.
- Fagregelverket stiller i noen grad krav til hva som skal være fysisk til stede på arbeidsplassen, for eksempel **sikkerhetsdatablader**. Slikt regelverk bør være lett tilgjengelig og kjent for dem som har behov for det ved utførelse av sine arbeidsoppgaver.

Håndhevelse av IK-forskriften forts

- HMS-krav som må vies særlig oppmerksomhet eller er særlig viktige, skal være kjent i virksomheten. Eksempler på viktige krav kan være tillatelser som regulerer spesielle aktiviteter, handlinger, utslipp eller resultater/sluttprodukt.
- Videre kan det være bestemmelser om beredskap, sikring og beskyttelse, miljøverntiltak, kompetanse mm.

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Pkt 2

- *”.....sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer....”*

Kravet betyr at arbeidstakerne må ha kunnskap og ferdigheter slik at alle relevante HMS krav overholdes

tilstrekkelige ferdigheter og kunnskap om bl.a.:

- muligheter til å utføre egne arbeidsoppgaver
- om ulykkes- og helsefarer som kan være forbundet med aktivitetene
- kjemiske forhold (inkl utslippskrav) og regelverk innenfor eget arbeidsområde
- om myndighetsvedtak som berører egen arbeidssituasjon
- om styrings- og rapporteringslinjer
- om HMS-arbeid som berører egen arbeidssituasjon

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Pkt 3

....sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes....”

- Arbeidstakerne har rett og plikt til å medvirke ved innføring og utøvelse av systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (jf § 4, 2. ledd)
- Arbeidsgiver har et særskilt ansvar for å involvere arbeidstakerne/deres representanter i dette arbeidet
- Omfatter bl.a. kartlegging av farer, utarbeidelse av handlingsplan og forslag til tiltak innenfor eget arbeidsområde

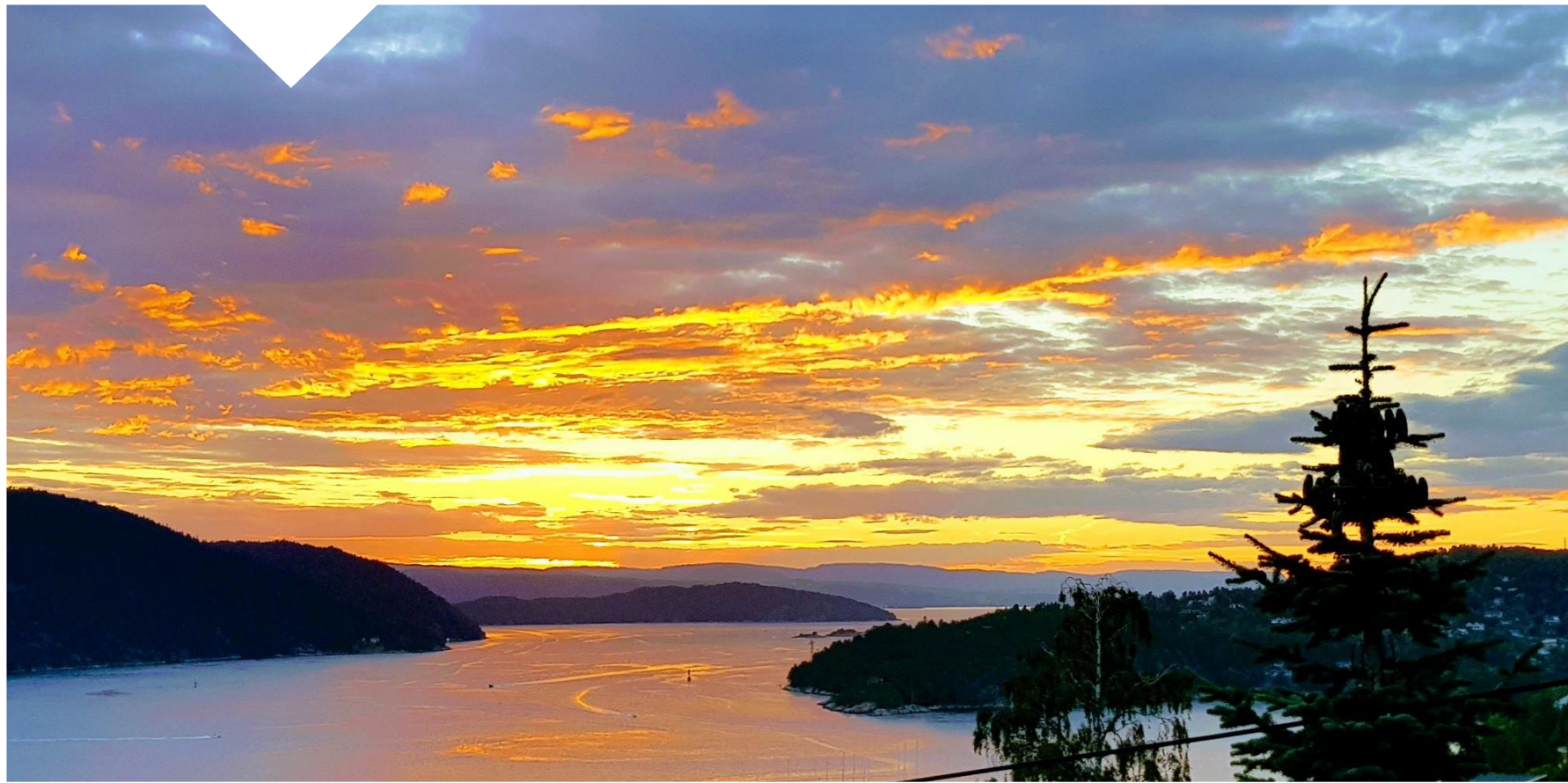
Undersøke gjennom samtaler. Dokumentasjon ikke påkrevd

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Pkt 4

”...fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet...”

- Det skal foreligge mål for en akseptabel helse-, miljø- og sikkerhetstilstand i virksomheten. Virksomheten har også en plikt til å se til at HMS-arbeidet fungerer i den hensikt å nå de oppsatte mål (§ 5 2. ledd nr. 8)
- Det er ikke krav om oppdeling og strukturering av mål. Dette er overlatt til virksomhetene selv. Vurdering av om fastsatte mål er tilstrekkelig, vurderes på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse
- HMS mål må være realistiske og skal dokumenteres

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Pkt 5

”.....ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt...”

- Danne seg et bilde av om ansvars- og kommunikasjonslinjer er klare og entydige i forhold til viktige arbeidsoperasjoner og risikoområder
- Organisering, oppgaver, ansvars- og myndighetsfordeling skal være dokumentert

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Pkt 6

”..kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene....”

- Kravet innebærer at virksomheten må ha et klart bilde av risikoen (sannsynlighet for og konsekvensen av); iverksette de tiltak som er nødvendige for å etablere et akseptabelt risikonivå
- Detaljeringsgraden i kartleggingen må ta utgangspunkt i virksomhetens art, risikoforhold og størrelse
- For de farer og problemer som virksomheten mener innebærer en uakseptabel risiko, skal det lages en plan for å redusere risikoen

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Kravene i dette punktet skal dokumenteres. Dokumentasjonen skal være hensiktsmessig ut fra virksomhetens behov. Den må bl.a. omfatte:

- gjennomførte kartlegginger og risikovurderinger
- hvordan risikovurderinger og forbedringstiltakene følges opp
- kriterier/momentene som legges til grunn for akseptabel risiko, for eksempel henvisning til relevant anerkjent norm eller egne definerte akseptkriterier
- hvordan og når kartlegging og risikovurderinger skal gjennomføres
- hvem som er ansvarlig for gjennomføringen og oppfølgingen av gjennomførte risikokartlegginger
- kompetanse (både til de metoder som brukes og nødvendig kompetanse/erfaring innenfor aktivitetsområdene - prosesser og utstyr).

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Pkt 7

"..iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen..."

- vurdere virksomhetens uønskede hendelser/tilstander eller tilløp til slike, og klarlegge hvordan disse er fulgt opp og hvilke forebyggende tiltak som er iverksatt. Virksomheten må kunne vise til at bakenforliggende årsaker er kartlagt og utløst tiltak
- systematisering av uønskende hendelser/tilstander som synliggjør virksomhetens "problem- eller forbedringsområder"
- om virksomhetens system for avviksbehandling fungerer slik de hadde tenkt, og om det er et system som "lever"/ har betydning for virksomheten (læring viktig!)

Systemet må dokumenteres

Håndhevelse av IK-forskriften forts

Pkt 8

”...foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt...”

- Ansvarlig leder skal sørge for at det foretas jevnlig overvåking og vurdering av det totale HMS arbeidet for å forsikre seg om at det gir forventede resultater og at svikt som krever korrigering, avdekkes

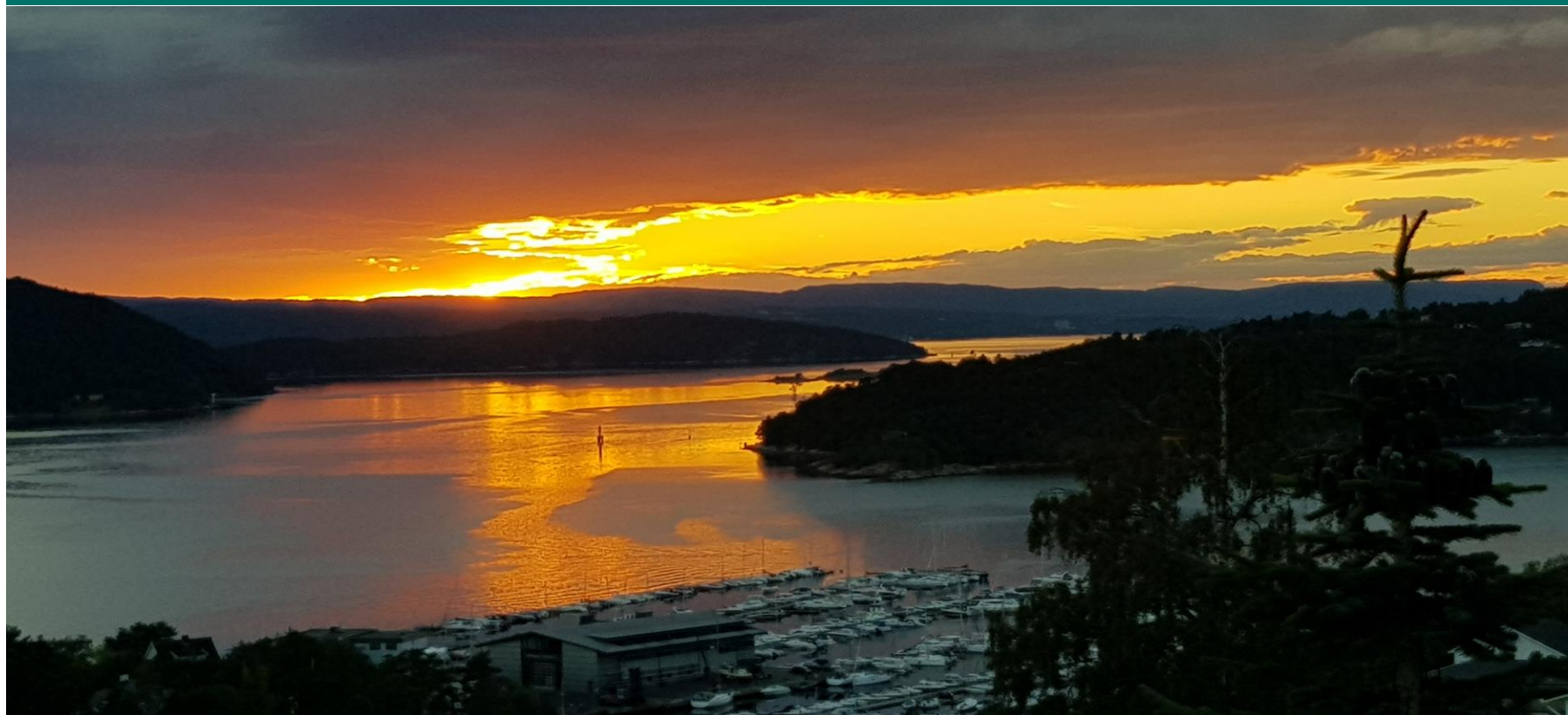
Denne oppfølgingen må som et minimum gi svar på om:

- HMS-aktivitetene omfatter § 5, 2. ledd, pkt 1-7
- dokumentasjonen dekker de krav regelverket stiller
- det er samsvar mellom skriftlig dokumentasjon og utførelse
- de iverksatte tiltak har den forventede effekt
- fastsatte mål nås

Litteratur

- Mye god info i ISO 17021-1:2015 - Conformity assessment - Requirements for bodies providing audit and certification of management systems - Generelle krav
- Og i 17021-2:2017-Kompetansekrav

Takk for oppmerksomheten og lykke til

www.miljodirektoratet.no